

GOMBOS ESZTER

Életpálya-futás

Riport a startvonalról (2015. március 5.)

ÉRTELMEZÉSEK, VITÁK

Kedves Hallgatóink!

Itt állunk a pedagógus-életpálya-modell virtuális startjánál. A mai napon a *harmincöt felettiek*¹ versenyeznek. Kicsit nagy a tolongás a százezer feletti induló miatt.² Piros mezben várokoznak azok, akik a mestertanári célig akarnak eljutni, mellettük sárga mezben a *Pedagógus II.* csapata, majd leghátul a *Pedagógus I.* feketébe öltözött népes tömege. Míg az első kettő bizakodó, a harmadik tábor tagjai közül sokan elcsigáztak, kiábrándultak, megszab-

tek. Amíg itt várokozunk, addig készítsünk riportot néhány indulóval.

Első riportalanyom *Fekete Elek*. Arra a kérdésre, hogy miért néz ki hetvenévesnek, holott még csak ötvenöt, a következőket válaszolja:

– Az egész a tabula rasa állapottal kezdődött, akkor, amikor térből és időből kiszakítva, mindenki (itt a gyakornokokról nem beszélek) egyenlően „érdemtelen” volt.³ Voltak, akik elkezdtek olvasni a jogszabályokat és számolgattak.⁴ Hat év szak-

¹ A korhatár meghatározásánál a következő számítást alkalmaztam: tanárunk 25 éves korában végez mintatanterv szerint, majd folyamatos munkaviszony mellett 2 évig gyakornok, utána 6 évig Pedagógus I., ahol egyszer megbukhat, ekkor újabb két évig ugyanabban a kategóriában marad, vagy 9 év kategóriában töltött év után megszűnik a jogviszonya. Legkésőbb 35 évesen lépnie kell. 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet

² 151 193 fő pedagógus a teljes létszám a KSH 2014. január 1-i adatai alapján. Ez alapján valószínűsíthető a cikkben szereplő szám.

³ NEFMI: „A hivatásukat gyakorló pedagógusok számára is érvényes 2013. szeptember 1-től az új pedagógus bértábla. A legalább két éve pályán lévő pedagógusok ekkor a Pedagógus I. fokozat szakmai gyakorlatnak megfelelő kategóriájába kerülnek.” (12. o.)

⁴ 2011. évi CXCV. törvény a köznevelésről **34. bekezdés 61. § (4)** Szaktanácsadói megbízást kizárólag az a pedagógus, aki pedagógus-munkakör betöltéséhez szükséges felsőfokú iskolai végzettséggel és szakképzettséggel, pedagógus-szakvizsgával, valamint a nevelő-oktató munkában eltöltött legalább tízéves szakmai gyakorlattal rendelkezik. A szaktanácsadó pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmény alkalmazásában áll vagy egyéb köznevelési intézmény alkalmazottja vagy onnan tíz évnél nem régebben ment nyugdíjba.

A 2013. évi LV. törvény 21. § a tíz évet övre módosította.

62. § (3) ... eggyel alacsonyabb fokozatba kerül visszazsorolásra az a pedagógus, aki a fokozatba lépését követő kilencedik tanév végéig önhibájából nem teljesíti a pedagógus-továbbképzésben történő részvételi kötelezettségét.

36. bekezdés 64. §(4) A pedagógus-munkakörben foglalkoztatott az általa megszerzett legmagasabb, a munkakör ellátásához e törvényben előírt iskolai végzettség, valamint állam által elismert szakképzés, szakképzettség, továbbá a nevelő, oktató munkája ellátásához közvetlenül kapcsolódó, azt közvetlenül segítő doktori cím, tudományos fokozat, valamint akadémiai tagság, szakmai gyakorlat, publikációs tevékenység, minősítő vizsga és a minősítési eljárás keretében elnyert minősítés alapján alapján a) Gyakornok, b) Pedagógus I., c) Pedagógus II., d) Mesterpedagógus, e) Kutatótanár fokozatokat érheti el.

A 2013. évi CXXXVII. törvény 10. § (2) b) szerint módosított szöveggel lép hatályba az Nkt. 64. § (4) bekezdésében a „foglalkoztatott” szövegrész helyett: a „foglalkoztatott az általa megszerzett legmagasabb.”

(7) A minősítési eljárás során **minden pedagógusra egységes, nyilvános szabályok** vonatkoznak.

65. § (8) A minősítő vizsga és a minősítési eljárás részletes szabályait, a **sikeres minősítő vizsgához és minősítési eljáráshoz**, az alkotói szabadság igénybevételéhez **szükséges követelményeket külön jogszabály** állapítja meg.

mai gyakorlat után a megfelelő minősítési eljárás sikeres befejezésével Pedagógus II. fokozatba lehet lépni, majd a szakvizsga és újabb hat év eltelével mestertanári fokozatba. Erre mi, ötven felettiek joggal legyintettünk. Mert hat meg hat az ugye tizenkettő.⁵ Ha a nyugdíjig hátralévő éveinket számoltuk, akkor is ez az összeg jött ki. Na jó, én sem voltam boldog, de eddig legalább tudtam követni. Majd mondták, hogy megrendezik ezt a versenyt. Minőség és szelekció. Azóta sokat gondolkodtam a két fogalom viszonyán: minőség kontra szelekció, vagy minőség kontraszelekció?

Fekete úr válasza közben kaptuk a hírt, hogy a *Tréner100*⁶ versenyén már győzteseket is hirdettek. Sajnos ez csak rövid hír, ezért az indulókról és a verseny részleteiről nem tudunk részleteket közölni.

De hoppá, már neki is lődult a piros mezések százas csapata, így a közvetítést a lelátóról folytatjuk, hátha onnan nagyobb rálátásunk lesz a versenyre. Az *Ezrek*,⁷ a ki-

választott önjelöltek, kezükben lobogtatják az induláshoz szükséges szakvizsgás diplomájukat és a 14 munkában töltött évüket bizonyító munkáltatói igazolást.⁸ Ők már mestertanárok is lettek. Micsoda iram! Mi itt a lelátón még azt próbáljuk megérteni, hogy milyen minősítési kritériumok alapján és eljárási rend szerint választották ki őket, és ők már el is érték.⁹ Bámulatos! Itt azt suttogják, hogy ők a legjobbak! Értem én, de vajon miért?

Töprengeni nincs idő, mert már indul

is a sárga csapat néhány tagja. Itt kisebb zúgolódás támad, mert csak most közlik velük, hogy szakvizsga is kell. Folya-

matosan arra hivatkoznak, hogy az eredeti kormányrendeletben mi áll. Olvasták volna el előre az aktualizált versenyfeltételeket!¹⁰ Mások képtelenek voltak kiszámolni a munkában töltött éveik számát.¹¹ Ezek a nők! Zúgolódva veszik tudomásul, hogy át kell állniuk a fekete csapatba. Az első akadály a portfólióírás.¹² Nem értem, egyszé-

a kiválasztott önjelöltek

⁵ 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról. II. fejezet: a pedagógusok előmeneteli és illetményrendszere.

⁶ Pósfai Péter, az OH elnöke 2014. január 18-tól 100 tréner felkészítéséről beszél prezentációjában, melyet a budapesti szakmai tanévnyitón tartott.

Tóth Mária diárorszogatában a *Mi indokolta az útmutató korrekcióját?* című dián szereplő első indok: „100 tréner felkészítése, vizsgáztatása – tapasztalatok.”

⁷ OH Tájékoztató (2014): Az első ütemben 1000 fő képzését tervezzük 2014. április-május folyamán.

⁸ OH Tájékoztató: „Tanfelügyeleti és pedagógusminősítési szakértőnek az a pedagógus jelentkezhet, aki a (...) feltételeknek együttesen megfelel.” A követelményeknek megfelelő jelentkezők (...) egy kiválasztási folyamatban vesznek részt, melynek keretében két **online** tesztet kell kitölteniük.” (Az online teszt kontrollálatlan körülmények közötti kitöltés esetén hogyan validálható?)

⁹ OH Tájékoztató (2014): A tanfelügyelői és a pedagógusminősítői vizsgákat sikeresen teljesítő pedagógusok az Oktatási Hivatal által kiadott tanúsítványt kapnak, és a 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet 37.§ értelmében leghamarabb 2015. január 1-től annak megfelelő fokozatba kerülnek besorolásra.

¹⁰ Az első minősítési körben a 14 év gyakorlattal és pedagógus-szakvizsgával (vagy ezzel egyenértékű szakképzettséggel, tudományos fokozattal) rendelkező pedagógusok vesznek részt a minősítésben. (326/2013 (VIII. 30.) Korm. rendelet 4. bekezdés **10. §-a** alapján: A miniszter minden év február utolsó napjáig közzéteszi a következő naptári évre vonatkozóan a lebonyolításra kerülő minősítő vizsgák és a minősítési eljárások számát, a **minősítő vizsgák és minősítési eljárások szervezésének központi szabályait és a minősítési tervbe történő felvétel különös feltételeit.** (Ez a 99/2014. (III.25.) Kormányrendelet által módosított változat, ekkor került be a központi szabályok módosításának a joga.) Ez nem esett egybe azzal, amire a törvény alapján előzőleg számítani lehetett a minősítési feltételeket illetően. (326/2013 (VIII. 30.) Korm. rendelet 3.§ 1. bek.)

¹¹ 326/2013 (VIII. 30.) Korm. rendelet 5. bek. 13-14. bek.

¹² Ld. Kormányrendelet 1. melléklet, OH: 2014. augusztus 25-én módosult.

rűn nem értem, mi a gond! Itt különösen jól szerepel az a csoport, akiknek a pólóján az Önfényezőök felirat olvasható. Tömeges moraj zúg végig, de aztán mindenki csak elindul, bár úgy látom, néhányan inkább áttáltak a fekete csapatba.

De lemaradtunk a *Szak5000* piros csapat indulásáról. Ebben a szaktanácsadó- és szakfelügyelő-jelöltek indultak.¹³ Velük már csak a célnál tudunk riportot készíteni. *Felvág Erelka* szívesen válaszol a kérdéseimre. Öntömjéző stílusban méltatja saját teljesítményét, és örül a lehetőségnek, hogy ilyen fontos posztra jutott. Ömlik belőle a

panasz, amikor az iskolai minőségbiztosításról beszél. Képzelmem, a kollégái, a szülők és a diákok csak közepesre minősítették!

Végre elmondhatja, hogy a 14 év alatt szerzett tapasztalatai alapján (amiből, ha csak tehetne, mindenki meglegegedésére valamilyen továbbképzésen vagy tréningen volt), hogyan kell tanítani. Arra a kérdésemre, hogy nem bánja-e, hogy még kevesebbet lesz az iskolájában, elmondja, hogy a tanítványai úgysem szerették, de ez soha nem zavarta, mert ez kölcsönös, hiszen soha nem tudtak felérni az ő pedagógiai magasságába, folyton értetlenkedtek, pedig minden létező új módszert mindig kipróbált rajtuk. A kollégákról csak annyit, ha ők is elemelkedtek volna a hétköznapoktól, és

nem ragadtak volna meg a tanításnál, meg a felkészülésnél, akkor most nem ott lennének, ahol vannak. Úgy látom, még a saját társai közül is néhányan értetlenül néznek rá, hogy kerülhet velük egy csapatba.

A pályát most a sárgamezesek újabb csapata népesíti be. Ők azok, (1) akiknek szakvizsgája vagy tudományos fokozata van, és mellé nyolc év szakmai gyakorlata vagy (2) legalább 30 év szakmai gyakorlata van.¹⁴ Az első csapat, ahol nem mindenkinek kell szakvizsga az induláshoz. Ez a csoport csak lassan halad előre, beletelik egy év is, mire célhoz érnek.

A monitoron most veszem csak észre, hogy a háttérben egy új csapat szerveződik, főleg a fekete és sárga mezések csoportjából *Indikátor1200*

névvel. A résztvevőket a jelentkezők közül most választják ki. Innen a távolból úgy tűnik, mintha random generálnák a neveket. Sajnos homályos a kép, ezért ebben még nem lehetünk biztosak.¹⁵

Még mindig zsúfolt a start, a feketéknek még nem dördült el a startpisztoly. Mindenki, akinek 2014. április végéig nem volt szakvizsgája, még ott nyomorog és arra vár, mikor nyílik meg előtte az út. Azt fontolgatják, meddig dekkolnak még itt. Vajon a 2016-ra jelentkezéskor is feltétel lesz a szakvizsga? Sokaknak a szakvizsgáról a Gyűrűk Ura jut az eszébe: az Egy Gyűrű

mintha random generálnák
a neveket

¹³ A minden területre kiterjedő rendszer zavartalan működése legalább 5000 szakértő bevonásával valósulhat meg, ennek érdekében az Oktatási Hivatal 2014 folyamán több ütemben szakértői képzéseket szervez valamennyi területen.

¹⁴ OH: Tájékoztató a pedagógusok előmeneteli rendszerének 2015. évi általános eljárásáról (2014. március 4.).

¹⁵ TÁMOP-3.1.5/12. kiemelt uniós projekt.

Oktatási Hivatal (OH): „A jelentkezések elbírása 2015. január végén zárul.” (2014. november 3.)

Email-üzenet 2015. február 6. OH: „Ez idáig azt a 91 főt értesítettük, akik az online kérdőív eredményeinek feldolgozását követően a kiválasztásba bevont köznevelési és felsőoktatási intézmények, kutatóintézetek, szakmai szervezetek szakértőinek javaslata alapján, az EMMI támogatásával elsőként bekerülhettek a programban részt vevő pedagógusok közé. (...) A programhoz a felsőbb szervek jóváhagyásával hamarosan további 1100 pedagógus csatlakozik. (...) A programba kerülő pedagógusok listájának véglegesítése jelenleg is tart (2015. február 24. – még nincs válasz), a döntésről néhány héten belül minden érintett pedagógust értesíteni fogunk.”

mind fölött. Néhány tamaskodó valamiféle mindenkire általánosan érvényes versenykiírást, meg szabályokat akar látni.¹⁶ Ennek hiányában az vetődött fel bennük, hogy nincs is ilyen. Közben szárnyra kapott a hír, hogy a mestertanárság verseny-kritériumait még most fogják kidolgozni.¹⁷ Micsoda képtelenség, hiszen már zajlik a verseny! Ez nem egyeztethető össze a fair play szabályaival!

A tömegben most veszem csak észre János bácsit, régi alma materem tanárát. Generációk köszönhetik neki a tudásukat, és azt, hogy azzá válhattak, akik lettek. Nem, mégsem! Valahogy az a csillogás nincs már a szemében. Nem, ez már nem ő.

Most érkezett a hír, hogy a verseny-szervezők már megrendelték a zöld pólókat is, de ezek még a tervezőasztalon vannak. Ezekben indul majd a verseny egy újabb szakaszában a kutatótanárok csapata.

Ők csak egy következő körben szállnak be a küzdelembe. Meggyőződésem, hogy ez a verseny is tartogat még meglepetéseket. A műsoridőnk sajnos

lejár, de az újabb fejleményekről természetesen majd beszámolunk Önöknek.

Köszönöm, hogy velem voltak!¹⁸

valahogy az a csillogás
nincs már a szemében

¹⁶ A versenyszabályok kidolgozása: OH (2012. augusztus 29.): TÁMOP 3.1.5/12 Pedagógusképzés támogatása projekt megvalósítója: Az Oktatási Hivatal, az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., valamint az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet konzorciuma.

A projekt megvalósítási ideje: 2012. augusztus 1. – 2015. szeptember 30.

¹⁷ OH: 1200 pedagógus kapcsolódhat be a Mesterpedagógus és Kutatótanár fokozatokhoz kapcsolódó minősítési eszközök és eljárások kidolgozására indított programba. (2014. november 3.)

¹⁸ Az eljárás jogszerűsége nem vitatható, mint ahogyan az sem, hogy a kiválasztottak között érdemes tanárok, elismert szakemberek is vannak. Ugyanakkor súlyos hiányosságok tapasztalhatóak a kiválasztás átláthatóságát illetően (kritériumok), valamint a kiforratlan technikák miatt a pedagógustársadalom egészére vetítve nem egyértelmű minőségi szelekció született. Az ilyen torzító hatások miatt született meg ez az írás.

IRODALOM

- 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról. II. fejezet: a pedagógusok előmeneteli és illetményrendszere. Letöltés: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300326.KOR&xcelpara=#xcelparam (2015. 01. 13.)
2013. évi CXXXVII. törvény Letöltés: <http://www.complex.hu/kzldat/t1300137.htm/t1300137.htm> (2015. 01. 13.)
2011. évi CXC. törvény a köznevelésről Letöltés: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.TV (2015. 01. 13.)
- Tóth Mária: Hogyan készülünk a 2015. évi minősítő vizsgákra és minősítési eljárásokra? Letöltés: http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/tanevnyito_konferencia2014/Toth_Maria.pdf (2015. 01. 13.)
- Pósfai Péter (2014): A pedagógusminősítés rendszerének bevezetése, mérőföldkövei. Letöltés: http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/tanevnyito_konferencia2014/Posfai_Peter.pdf (2015. 01. 13.)
- Oktatási Hivatal: Mesterpedagógusi, kutatótanári kérdőív: meghosszabbított határidő Letöltés: http://www.oktatas.hu/koznevelo/projektek/tamop_315_pedkepzes_fejl/projekthirek/mesterpedagogus_kutatotananar_program (2015. 01. 13.)

- OH (2012): Pedagógusképzés támogatása Letöltés: http://www.oktatas.hu/koznevelas/projektek/tamop_315_pedkepzes_fejl (2015. 01. 13.)
- OH (2014): Tájékoztató a pedagógusok előmeneteli rendszerének 2015. évi általános eljárásáról Letöltés: http://www.oktatas.hu/sajtoszoba/sajtoanyagok/pem_2015_tajekoztato (2015. 01. 13.)
- KSH (2014): Statisztikai tükkör. Letöltés: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/okt1314.pdf> 2015. 02. 25.)
- NEFMI: A pedagógusok előmeneteli rendszere Letöltés: http://www.budapestedu.hu/data/cms145855/nefmi_cxc_tajekoztato_03.pdf (2015. 02. 25.)
- OH (2014. január 10.): Tájékoztató a tanfelügyeleti és a pedagógusminősítési szakértői képzésekről Letöltés: http://www.oktatas.hu/koznevelas/projektek/tamop_315_pedkepzes_fejl/projekthirek/szakertoi_kepzesek_tajekoztato (2015. 02. 25.)
- OH (2014): Megjelent az Útmutató második, javított változata Letöltés: <http://www.oktatas.hu/kiadvanyok/> (2015. 02. 25.)
-

Budapest, Teleki Blanka Gimnázium 2016. február 19.